ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานที่มีผลต่อทักษะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครู

The Effect of Teaching and Learning Management Using Project-based Learning Toward Teaching Skills of the Student Teachers

[1]อนุสิษฐ์ พันธ์กล่ำ [2]ถิรวิท ไพรมหานิยม และ [3]ธารณา สุวรรณเจริญ

[1] Anusit PanklamThirawit, [2]Praimahaniyom and [3]Tarana Suwanjareon

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

Faculty Education, Kamphaeng Phet Rajabhat University, Thailand.

E-mail: [1]anusit_p@kpru.ac.th, [2]thirawit_p@kpru.ac.th, [3]tarana_s@kpru.ac.th

Received July 7, 2023; **Revised** August 25, 2023; **Accepted** September 25, 2023

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับความสำคัญของปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครู 2) เพื่อศึกษาทักษะการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักศึกษาวิชาชีพครูโดยใช้โครงงาน และ 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของนักศึกษาวิชาชีพครูโดยใช้โครงงาน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาโปรแกรมวิชาภาษาอังกฤษชั้นปีที่ 4 จำนวน 41 คน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วย 1) แบบสอบถามระดับความสำคัญของปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครู 2) แบบประเมินทักษะการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักศึกษาวิชาชีพครู และ 3) แบบประเมินความพึงพอใจ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาพบว่า 1) ความสำคัญของปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครูภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ทักษะการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักศึกษาวิชาชีพครูโดยใช้โครงงานภาพรวมอยู่ในระดับมาก และ 3) ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของนักศึกษาวิชาชีพครูโดยใช้โครงงาน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก

จากการศึกษางานวิจัยนี้พบว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาทักษะการสอนของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ เช่นความกระตือรือร้น การทำงานแบบร่วมมือ การบูรณาการทักษะ การสะท้อนคิด และการประยุกต์ใช้ความรู้ นอกจากนี้ยังค้นพบอีกว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานช่วยเตรียมผู้เรียนหรือนักศึกษาวิชาชีพครูให้มีความพร้อมที่จะเป็นครูหรือประกอบอาชีพครูที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพในอนาคต

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้; โครงงาน; ทักษะการจัดการเรียนรู้; นักศึกษาวิชาชีพครู

Abstract

This research article aimed; 1) to study the importance of factors affecting teaching and learning management skills of the student teachers, 2) to study English language teaching and

learning management skills of the student teachers using the project, and 3) to study the students' satisfaction towards teaching and learning activities of the student teachers using the project. The samples were 4 1 students of English language program, 4th year, Faculty of Education, Kamphaeng Phet Rajabhat University enrolled in English language camp course, semester 2/2020 and were obtained by purposive sampling. The instruments used in this study were 1) the significance level of factors affecting the learning management skills of student teachers 2) the English language learning management skills assessment form of student teachers and 3) the satisfaction assessment form. The data was analyzed using standard deviation. The results showed that: 1) The importance of factors affecting teaching and learning management skills of the student teachers in overall was at a high level. 2) English language teaching and learning management skills of the student teachers using the project in overall picture was at a high level. 3) Student's satisfaction towards teaching and learning activities of the student teachers using the project in overall picture was at a high level.

The findings of this study indicate that project-based learning management significantly aids students in effectively cultivating their teaching abilities. Furthermore, it facilitates the promotion of diverse forms of learning skills, including active learning, collaboration, skill integration, reflection, and application of knowledge. Ultimately, this foundation plays a crucial role in equipping aspiring educators or students pursuing teaching professions with the necessary preparation to become competent and impactful instructors in the future.

Keywords: Teaching and Learning Management; Project-based Learning; Teaching Skills; Student Teachers

บทนำ

การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการหรือโครงงานเป็นฐาน (Project-Based Learning: PBL) เป็นแนวคิดการเรียนรู้ที่ได้รับความนิยมเพื่อส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานเป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกสิ่งที่ศึกษาและโครงงานที่ตนสนใจ และทำให้ผู้เรียนได้ศึกษาด้วยตนเองในสิ่งที่มีความหมายและเกี่ยวข้องกับชีวิตจริง หรือสภาพปัญหาที่เป็นจริงในชีวิตประจำวัน โดยการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนใช้ความรู้ความคิดอย่างมีวิจารณญาณ เชื่อมโยงและสัมพันธ์กันจนได้องค์ความรู้ใหม่อย่างมีความหมาย ได้ใช้ทักษะที่มีในการทำงานตามความต้องการและความสนใจ ทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรับผิดชอบความมีระเบียบวินัยในตนเอง และความรอบคอบในการปฏิบัติงานผ่านการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานเป็นกระบวนการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาระบบค่านิยมและพฤติกรรมที่ดี และส่งผลต่อการพัฒนาระบบการศึกษาที่เหมาะกับผู้เรียนในศตวรรษนี้ ตามที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2556) ได้ระบุว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานตั้งอยู่บนพื้นฐานความเชื่อและหลักการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมั่นในศักยภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนได้เลือกสิ่งที่ต้องการจะศึกษาด้วยตนเองที่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในท้องถิ่นกล่าวคือ 1) ผู้เรียนได้เลือกเรื่องหรือประเด็นหรือปัญหาที่ต้องการจะศึกษาด้วยตนเอง 2) ผู้เรียนเลือกและหาวิธีการตลอดจนแหล่งข้อมูลที่หลากหลายด้วยตนเอง 3) ผู้เรียนลงมือปฏิบัติเรียนรู้

ด้วยตนเอง 4) ผู้เรียนได้บูรณาการทักษะ ประสบการณ์ ความรู้ และสิ่งแวดล้อมรอบตัวตามสภาพจริง 5) ผู้เรียนเป็นผู้สรุปและสร้างองค์ความรู้ ด้วยตนเอง 6) ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่น 7) ผู้เรียนได้นำความรู้ไปใช้จริง

ในขณะเดียวกันอาชีพครูเป็นอาชีพที่มีความสำคัญและเป็นที่ยอมรับในสังคม เนื่องจากเป็นผู้ให้บริการแก่สังคมในด้านการพัฒนาความรู้ สติปัญญา เจตคติ ค่านิยมและคุณธรรมให้กับนักเรียน โดยเป็นผู้สอนที่ส่งเสริมให้บุคคลสามารถปรับตัวให้อยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุขในทุกสถานการณ์ ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้เป็นครูจึงต้องเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในด้านทักษะการสอนต่างๆ เพื่อแก้ไขปัญหาการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน และต้องมีคุณธรรมเพื่อให้เป็นไปตามหลักการจริยธรรมจึงจะเรียกได้ว่าเป็นครูมืออาชีพ บทบาทของของครูจะมีผลกระทบโดยตรงต่อชีวิตและอนาคตของเยาวชนและของประเทศชาติโดยส่วนรวม ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันครูได้รับการยอมรับและได้รับความเคารพยกย่องจากศิษย์และชุมชนว่าเป็นปูชนียบุคคล ดังนั้นหลายๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาแม้แต่ผู้ปกครองได้เห็นถึงความสำคัญของการสอนและได้ให้การยกย่องผู้สอนว่าเป็นปูชนียบุคคล ซึ่งเป็นสิ่งที่ช่วยทำให้ผู้เรียนเกิดความศรัทธา เชื่อมั่น มุ่งมั่นและมีแรงจูงใจในการศึกษา (อุไร จักษ์ตรีมงคล, 2557)

ดังนั้นการพัฒนานักศึกษาวิชาชีพครูให้มีทักษะการจัดการเรียนรู้นั้นเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างมาก โดยเป้าหมายหลักของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชรคือการผลิตบัณฑิตครูที่มีความเป็นครูและมีความรู้ในวิทยาการที่สอดคล้องกับสาระและสมรรถนะที่คุรุสภากำหนด การพัฒนาทักษะการถ่ายทอดความรู้และการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครูจึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2563) และ สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2561) ระบุว่า การจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพมีองค์ประกอบที่สำคัญหลายประการ ได้แก่ 1) การกำหนดจุดประสงค์ของการเรียนรู้ที่ชัดเจน ว่าต้องการให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ หรือเจตคติด้านใดบ้าง ซึ่งจะช่วยทำให้ครูวางแผนและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ของการเรียนรู้ 2) เนื้อหาสาระที่เหมาะสมกับระดับชั้น ความสนใจของผู้เรียน และจุดประสงค์ของการเรียนรู้ เนื้อหาสาระต้องมีความถูกต้อง ทันสมัย เชื่อมโยงกับประสบการณ์ของผู้เรียน และสอดคล้องกับบริบทของสังคม 3) วิธีการสอนที่หลากหลาย เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ วิธีการสอนที่หลากหลายจะช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลายตามความสามารถและความถนัดของตนเอง 4) สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอนที่ทันสมัยจะช่วยให้ครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตรงกับเนื้อหาสาระ และเหมาะสมกับระดับชั้นของผู้เรียน และ 5) การประเมินผลที่ครอบคลุมทั้งความรู้ ทักษะ และเจตคติของผู้เรียน การประเมินผลควรเป็นการประเมินที่หลากหลายตามสภาพจริงเพื่อสะท้อนการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างแท้จริง สำหรับ Ormrod (2011) กล่าวเสริมว่าการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพจึงต้องสิ่งที่ควรคำนึงถึงเพิ่มเติมคือการสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับการเรียนรู้ เช่น การจัดโต๊ะเรียน การจัดกลุ่มเรียน และการให้สิ่งของที่เหมาะสมสำหรับการเรียน และ Kirschner & van Merriënboer (2013) เสริมว่าควรมีการใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้ด้วย เนื่องจากเทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ เช่น การใช้แอปพลิเคชัน โปรแกรมคอมพิวเตอร์ และอุปกรณ์อื่นๆ เพื่อช่วยในการเรียนรู้และส่งเสริมการจดจำ

เพื่อให้เกิดทักษะด้านการจัดการเรียนรู้ตามเป้าหมายของการผลิตครูในคณะครุศาสตร์ ฝ่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเป็นหน่วยงานภายใต้การกำกับของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร มีบทบาทหลักในการกำกับดูแลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษา เนื่องจากวิชาชีพครูเป็นวิชาชีพชั้นสูง (Professional) จำเป็นต้องมีการเตรียมความพร้อมนักศึกษาให้มีคุณภาพและศักยภาพที่เหมาะสมกับวิชาชีพครูในทุกๆ ด้านก่อนสำเร็จการศึกษา สอดคล้องกับ นารีรัตน์ รักวิจิตรกุล (2560) ที่กล่าวว่าการฝึกอบรมและฝึกปฏิบัติที่ดีที่สุดของนักศึกษาครูก็คือการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ทั้งนี้เพื่อให้นักศึกษาได้สัมผัสกับประสบการณ์จริงเกี่ยวกับบทบาทในด้านต่างๆ ที่ครูต้องพึงปฏิบัติในสถานศึกษา และนักศึกษาครูได้พัฒนาทักษะความรู้ สมรรถนะ ตาม

มาตรฐานวิชาชีพครูที่คุรุสภากำหนดอย่างครบถ้วน และความสามารถเฉพาะตนที่ได้ฝึกฝนจากอาจารย์ผู้สอนในการประยุกต์ใช้ในการฝึกปฏิบัติทักษะการสอนรูปแบบต่างๆ ตลอดทั้งได้มีโอกาสในการเรียนรู้สภาพความเป็นจริงของการเรียนการสอนในสถานศึกษาระดับต่างๆ ซึ่งหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ (คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร, 2562) เป็นหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นเพื่อสนองนโยบายของครุสภาและแผนการศึกษาแห่งชาติ โดยเน้นความสำคัญในการพัฒนาคน พัฒนาสังคมและพัฒนาสภาพแวดล้อม โดยมีวัตถุประสงค์ของการจัดทำหลักสูตรคือมีความรู้ในวิชาชีพครูและภาษาอังกฤษ และสามารถนำความรู้เหล่านี้ไปจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้จากการรวบรวมผลการประเมินและสะท้อนจากการนิเทศการสอนของนักศึกษา พบว่าการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษายังประสบกับปัญหาในด้านต่างๆ เช่น การเตรียมการสอน การจัดสรรเวลา การปรับตัวกับเพื่อนร่วมงาน ความไม่พร้อมในการแบกรับภาระงานที่มีมากเกินกำหนด และปัญหากับครูพี่เลี้ยงเป็นต้น ปัญหาเหล่านี้ส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนและการบริหารจัดการชั้นเรียนของนักศึกษาขาดประสิทธิภาพ ไม่เป็นไปตามที่หลักสูตรกำหนด เช่น การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ที่อาจต้องใช้ระยะเวลาในการเตรียมตัวมากกว่าการสอนแบบบรรยาย

จากปัญหาที่พบดังกล่าว ผู้วิจัยได้ดำเนินการสำรวจความต้องการที่จำเป็นในการพัฒนาตนเองของนักศึกษาวิชาชีพก่อนออกปฏิบัติการฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถานศึกษา (ฝึกสอน) โดยใช้แบบสอบถามที่ประยุกต์มาจากการวิจัยสมรรถนะครูและแนวทางการพัฒนาครูในสังคมที่เปลี่ยนไปของ พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และพรทิพย์ แข็งขัน (2551) พบว่า นักศึกษามีความต้องการที่จะได้รับการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ และสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติจริงในชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากนั้นผู้วิจัยและนักศึกษาได้ร่วมกันแสดงความคิดเห็นถึงแนวทางในการพัฒนา ซึ่งได้ข้อสรุปร่วมกันที่จะใช้รายวิชาค่ายภาษาอังกฤษ (English Language Camp) เนื่องจากเป็นรายวิชาที่มุ่งเน้นพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเพื่อนำไปประยุกต์ใช้กับโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรายวิชาดังกล่าวมีขั้นตอนการสอน ดังนี้ สัปดาห์ที่ 1-8 ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบค่าย จิตวิทยาการสอน เทคนิคการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเกมและเพลง การออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การเสริมแรง และการวัดประเมินผลผู้เรียน สัปดาห์ที่ 9 เสนอชื่อโครงงานและแนวทางในการดำเนินการ สัปดาห์ที่ 10 ผู้เรียนออกแบบแผนการจัดการจัดการเรียนรู้ตามทักษะภาษาอังกฤษ 4 ทักษะโดยประยุกต์ความรู้จากรายวิชาในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญหรือกิจกรรมเชิงรุกแบบโครงงาน สัปดาห์ที่ 11 ผู้สอนตรวจสอบการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้และให้ข้อเสนอแนะ ผู้เรียนปรับแก้ตามข้อเสนอแนะ สัปดาห์ที่ 12 ผู้เรียนเตรียมอุปกรณ์ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ออกแบบ สัปดาห์ที่ 13 ผู้เรียนทำการสอบสอน (micro-teaching) สัปดาห์ที่ 15 ผู้เรียนนำแผนการจัดการเรียนรู้ตามที่ออกแบบไปใช้สอนในสถานศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สัปดาห์ที่ 16 สะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ตามการดำเนินการของโครงงานในโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานที่มีผลต่อทักษะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครู เพื่อเป็นแนวทางให้กับบุคลากรทางการศึกษาได้นำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้กับนักศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความสำคัญของปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครู
2. เพื่อศึกษาทักษะการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักศึกษาวิชาชีพครูโดยใช้โครงงาน
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของนักศึกษาวิชาชีพครูโดยใช้โครงงาน

การทบทวนวรรณกรรม

การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงาน (Project-Based Learning) เป็นการสอนแบบที่ผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้กระตุ้นและสร้างความกระตือรือร้นให้กับผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนมีความสนใจในการค้นคว้าเอง ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมในประเด็นดังต่อไปนี้

1. หลักการและแนวคิดสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐาน

แนวคิดสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐาน การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐานนั้นตั้งอยู่บนพื้นฐานหลักปรัชญาพิพัฒนาการนิยม (Progressivism) ซึ่งมีรากฐานมาจากปรัชญาปฏิบัตินิยม (Pragmatism) ของ John Dewey (1926) ที่เน้นการเรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติจริง (Learning by doing) ผู้เรียนได้พัฒนาและดึงศักยภาพต่าง ๆ ของตนเองออกมาใช้ประโยชน์ในการเรียนรู้ผ่านสถานการณ์จริงทำให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์จากการทำโครงการ ทำให้มีความคงทนในการเรียนรู้สูงและส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความหมาย (Ulrich, 2016) ทำให้มีทักษะในการแก้ปัญหา การทำงานเป็นทีม และการคิดวิเคราะห์ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ (Chun-Ming et al., 2012) มีส่วนร่วมในการรับผิดชอบในการทำงานด้วยตนเอง เกิดการสร้างความรู้ นำตนเองและควบคุมตนเองในการเรียนรู้ (Bell, 2010) นำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองโดยมีผู้สอนเป็นโค้ชที่คอยให้คำแนะนำและความช่วยเหลือทั้งในแง่ของความรู้ทางวิชาการและทักษะการทำงาน ที่สำคัญทำให้การจัดการเรียนรู้ โดยใช้โครงการเป็นฐานเป็นทางเลือกที่นักการศึกษาหลายท่านยอมรับว่าเป็นการจัดการเรียนการสอนที่สำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาผู้เรียนทำให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน อีกทั้งยังเป็นกิจกรรมที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้กับการเรียนการสอนในทุกรายวิชาและทุกระดับชั้น

2. ประเภทของการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน

ตามที่ วัชรา เล่าเรียนดี และคณะ (2560); และ พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และคณะ (2557) ได้กล่าวเป็นแนวเดียวกันถึงประเภทของการเรียนรู้แบบโครงงาน ซึ่งสามารถสรุปได้ 4 ประเภท ดังนี้

2.1 โครงงานแบบสำรวจ (Survey research project) เป็นการศึกษาเรื่องที่น่าสนใจโดยการรวบรวมข้อมูลจากหลายแหล่งที่มา โดยใช้วิธีการและเครื่องมือต่าง ๆ เช่น การสำรวจ, การสอบถาม, และการสัมภาษณ์เป็นต้น จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยใช้ทคนิคทางสถิติพื้นฐานและนำเสนอในรูปแบบที่เข้าใจง่าย

2.2 โครงงานแบบทดลอง (Experiment research project) เป็นการศึกษาเพื่อหาคำตอบผ่านการออกแบบการทดลอง โดยศึกษาตัวแปรต้นที่มีผลต่อตัวแปรตามและตัวแปรอื่น ๆ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยและกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

2.3 โครงงานสิ่งประดิษฐ์ (Development research project or invention project) เป็นโครงงานเน้นการนำความรู้และความสามารถมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาหรือประดิษฐ์สิ่งของ เครื่องใช้ หรือการปรับปรุงสิ่งที่มีอยู่ โดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์

2.4 โครงงานแบบทฤษฎี (Theoretical research project) เป็นโครงงานเน้นการเสนอหลักการและทฤษฎีที่เป็นองค์ความรู้หรือแนวคิดใหม่ ๆ ผ่านกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

สรุปได้ว่าการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีความหมายและการพัฒนาทักษะที่สำคัญ มีหลายประเภทของโครงงานที่น่าสนใจเช่น โครงงานแบบสำรวจ, โครงงานแบบทดลอง, โครงงานสิ่งประดิษฐ์, และโครงงานแบบทฤษฎี การเลือกใช้ประเภทของโครงงานที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้และแนวคิดการสอนมีความสำคัญอย่างยิ่ง

3. กระบวนการหรือขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน

ตามที่ Fried-Booth (2002); Katz & Chard (2002); ชุมพล ผสมทรัพย์ (2562); และ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2550) ระบุกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานไว้เป็นแนวเดียวกันสามารถสรุปได้เป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นการวางแผน (Planning) คือกระบวนการร่วมกันศึกษาและเลือกเนื้อหาที่สนใจและขอบข่ายเรื่องที่จะทำ และกำหนดแนวทางการศึกษา สามารถทำเป็นกลุ่มหรือรายบุคคล และตกลงวิธีการในการค้นคว้า การเก็บข้อมูล และการนำเสนอ มีขั้นตอนดังนี้ 1) ขั้นกระตุ้นความสนใจ (Stimulus) ระดมความคิดเห็นและอภิปรายเนื้อหาที่เกี่ยวข้องร่วมกัน 2) ขั้นกำหนดจุดประสงค์ (Project objective defining) กำหนดจุดประสงค์ให้สอดคล้องกับเนื้อหาและบันทึกข้อมูล 3) ขั้นฝึก (Practice) กำหนดบทบาทและรูปแบบวิธีการปฏิบัติและกำหนดกรอบเวลา และ 4) การออกแบบเครื่องมือ (Design materials) เตรียมอุปกรณ์และข้อมูลที่จำเป็นต้องใช้ในการดำเนินกิจกรรมโครงงาน

2. ขั้นการดำเนินงานโครงการ (Carry out the project) มีขั้นตอนหลักคือ 1) กิจกรรมกลุ่มในการเตรียมข้อมูล 2) การรวบรวมข้อมูล 3) การเรียบเรียงข้อมูล และ 4) การนำเสนองาน โดยทุกขั้นตอนสามารถปฏิบัติแบบกลุ่ม คู่ หรือรายบุคคล และสามารถใช้เทคโนโลยีในการบันทึกข้อมูล หรือนำเสนอได้ตามความเหมาะสมของโครงงาน

3. การขั้นทบทวน ติดตามและประเมิน (Reviewing, Monitoring and Evaluating) เป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยให้โครงการหรืองานที่ดำเนินไปสามารถประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพและตรงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ด้วยการวิเคราะห์และตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์โครงการ แล้วเปิดโอกาสให้ทีมงานและผู้ที่เกี่ยวข้องได้ให้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาและปรับปรุงโครงการให้ดียิ่งขึ้น แล้วทำการแก้ไขและปรับปรุงงานตามข้อบกพร่องหรือข้อผิดพลาดที่พบ จากนั้นติดตามความคืบหน้าและความคืบหน้าการดำเนินงานให้บรรลุผลตามแผนที่กำหนดไว้แล้วทำการประเมินตามสภาพจริงด้วยรูปแบบที่เหมาะสม

การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญในการพัฒนาความรู้และทักษะทางวิชาการ การระบุวัตถุประสงค์และขอบเขตของโครงงาน การค้นคว้าข้อมูล การออกแบบและการดำเนินการโครงงาน การวิเคราะห์และการสรุปผล รวมถึงการนำเสนอและการสื่อสารผลเป็นขั้นตอนสำคัญที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐาน

สิทธิพล อาจอินทร์ และธีรชัย เนตรถนอมศักดิ์ (2554) ได้ศึกษาการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐาน (Project Based Learning) ในรายวิชาการพัฒนาหลักสูตรสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี หลักสูตร 5 ปี ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐานส่งผลให้นักศึกษามีความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาที่เรียนโดยใช้โครงการเป็นฐานสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 80 และนักศึกษามีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

นอกจากนี้ นราวิชญ์ ศรีเปารยะ และพงศ์ประเสริฐ หกสุวรรณ (2562) ได้ทำวิจัยเรื่องการพัฒนาระบบการสอนโดยใช้โครงงานเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศการศึกษา

สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครูสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ผลการวิจับพบว่า ประสิทธิภาพของระบบการสอนโดยใช้โครงงานเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาตามเกณฑ์ประสิทธิภาพ E1/E2 เท่ากับ 81.52/82.24 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ได้และผลการประเมินสมรรถนะการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษารวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก

วิไลวรรณ วงศ์จินดา และธีรชาติ นุสโส (2564) ทำการศึกษาการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐานวิชานวัตกรรมและ เทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 12 คน ผลการศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาหลังการจัดการเรียนรู้มีคะแนนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และด้านความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

จากการศึกษาผลการวิจัยดังกล่าว อาจสรุปได้ว่าการใช้โครงการเป็นฐานในกระบวนการเรียนรู้มีผลบวกต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี และส่งผลต่อความพึงพอใจในกระบวนการจัดการเรียนรู้เป็นระดับมาก ดังนั้นการใช้โครงการเป็นฐานในการสอนสามารถช่วยส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและการแก้ไขปัญหาในการศึกษาในรายวิชาที่เกี่ยวข้องได้ โดยเฉพาะในด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาของนักศึกษาวิชาชีพครูในระดับปริญญาตรีโดยผลการวิจัยชี้ให้เห็นถึงความสำเร็จในการพัฒนาความรู้และทักษะของนักศึกษาวิชาชีพครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อย่างไรก็ตามจากการศึกษาผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานจะเห็นได้ว่างานวิจัยส่วนมากมุ่งเน้นในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและสมรรถนะการใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศการศึกษา ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนของนักศึกษาที่เรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐานซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองในการสร้างองค์ความรู้ และมุ่งศึกษาผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครูที่สามารถส่งเสริมให้นักศึกษาได้ฝึกฝนทักษะการวางแผนและทักษะสำคัญในการประกอบวิชาชีพครูที่สามารถเชื่อมโยงความรู้ให้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาผ่านการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐานได้อย่างเป็นระบบและสามารถปรับตัวในสถานการณ์การสอนและการเรียนรู้ที่หลากหลายได้

กรอบแนวคิดการวิจัย

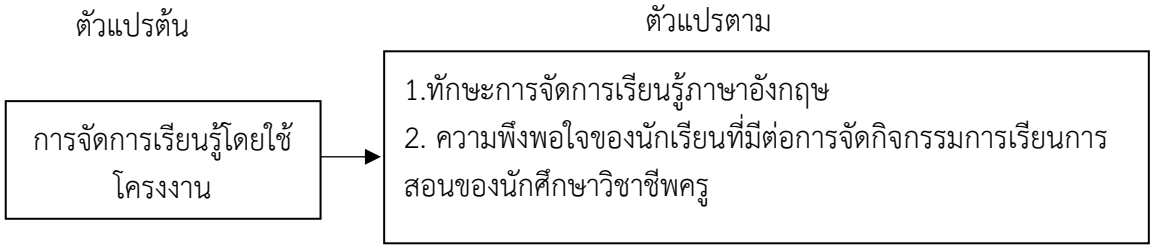

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ พื้นที่วิจัยคือ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ประชากร คือ นักศึกษาโปรแกรมวิชาภาษาอังกฤษชั้นปีที่ 4 จำนวน 41 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาโปรแกรมวิชาภาษาอังกฤษชั้นปีที่ 4 จำนวน 41 คน ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ซึ่งเป็นกลุ่มเดียวกันกับกลุ่มประชากร ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) เนื่องจากเป็นกลุ่มประชากรที่นับได้ (finite population) และลงเรียนในรายวิชาค่ายภาษาอังกฤษ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 3 ชนิด ได้แก่ 1) แบบสอบถามระดับความสำคัญของปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครู โดยประยุกต์ใช้ประเด็นคำถามตามแนวคิดของ พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และ พรทิพย์ แข็งขัน (2551) เป็นแบบปรนัยแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับตามแบบของลิเคิร์ท (Likert) จำนวน 1 ชุด จำนวน 16 ข้อ ซึ่งผลการพิจารณาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content validity) ด้วยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน พบว่า มีค่าอยู่ระหว่าง 0.67 ถึง 1.00 แล้วนำไปทดลองใช้กับกลุ่มที่มีความใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 15 คน และนำมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของคอนบราค (α-Coefficient) พบว่า ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.75 2) แบบประเมินทักษะการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักศึกษาวิชาชีพครูโดยใช้โครงงานเป็นฐาน โดยประยุกต์ใช้ประเด็นคำถามตามแนวคิดของ พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และ พรทิพย์ แข็งขัน (2551) เป็นแบบปรนัย จำนวน 24 ข้อ แบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแบบของลิเคิร์ท (Likert) ซึ่งผลการพิจารณาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content validity) ด้วยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน พบว่า มีค่าอยู่ระหว่าง 0.67 ถึง 1.00 ไปทดลองใช้กับกลุ่มที่มีความใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 15 คน และนำมาวิเคราะห์หาความเที่ยง (Reliability) โดยใช้สูตรหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของคอนบราค (α-Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินทั้งฉบับเท่ากับ 0.75 และ 3) แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของนักศึกษาวิชาชีพครูโดยใช้โครงงาน โดยผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ซึ่งครอบคลุมนิยามของความรู้สึก ความพอใจ ความประทับใจ หรือทัศนคติ จำนวน 18 ข้อ แบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแบบของลิเคิร์ท (Likert) ซึ่งผลการพิจารณาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content validity) ด้วยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน พบว่า มีมีค่าอยู่ระหว่าง 0.67 ถึง 1.00 แล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มที่มีความใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 15 คน และนำมาวิเคราะห์หาค่าความเที่ยง (Reliability) โดยใช้สูตรหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของคอนบราค (α-Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.75 รวบรวมข้อมูลโดย เก็บข้อมูลจากสถานศึกษาในเครือข่ายเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครู โดยใช้แบบสอบถามระดับความสำคัญของปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครู จากนั้นผู้วิจัยทำการฝึกการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้โครงงานเป็นฐานให้กับนักศึกษาวิชาชีพครู ด้วยวิธีอบรมเชิงปฏิบัติการทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ ตามกระบวนการแบบโครงงานจำนวน 6 สัปดาห์ จำนวน 18 ชั่วโมง แล้วนักศึกษานำทักษะที่ได้รับจากการอบรมเชิงปฏิบัติการไปจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษให้กับนักเรียนครั้งที่ 1 ณ โรงเรียนบ้านใหม่หนองยาง อำเภอขาณุวรลักษบุรี จังหวัดกำแพงเพชร นักเรียนเข้าร่วมจำนวน 120 คน และครั้งที่ 2 ณ โรงเรียนบ้านหนองปรือประชาสรรค์ นักเรียนเข้าร่วมจำนวน 80 คน โดยใช้แบบประเมินทักษะการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักศึกษาวิชาชีพครูโดยใช้โครงงานและแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของนักศึกษาวิชาชีพครูโดยใช้โครงงาน นำข้อมูลเชิงปริมาณมาวิเคราะห์ระดับการปฏิบัติโดยหาค่ามัชฌิมเลขคณิต (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ซึ่งเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ

ผลการวิจัย

ระดับความสำคัญของปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครู

ผลการวิจัย พบว่า ระดับความสำคัญของปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครู พบว่า ในภาพรวมระดับความสำคัญของปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครูอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ปัจจัยด้านคุณลักษณะความเป็นครู อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ปัจจัยด้านเจตคติต่อวิชาชีพครู อยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดได้แก่ ปัจจัยด้านขวัญและกำลังใจในการทำงาน อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ การแต่งกายสุภาพเรียบร้อย บุคลิกดี รู้จักการวางตัวได้เหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาได้แก่ มีความตั้งใจและพยายามช่วยให้นักเรียนบรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้ อยู่ในระดับมากที่สุด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดได้แก่ ค่าตอบแทนต่างๆ หรือเงินเดือนเป็นแรงจูงใจให้มีขวัญกำลังใจในการประกอบอาชีพครู อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ทักษะการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักศึกษาวิชาชีพครูโดยใช้โครงงาน

ผลการวิจัย พบว่า ทักษะการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักศึกษาวิชาชีพครูโดยใช้โครงงาน พบว่า ในภาพรวมการศึกษาทักษะการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักศึกษาวิชาชีพครูโดยใช้โครงงานอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ด้านการใช้สื่อเทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้ รองลงมาได้แก่ ด้านการวางแผนและการออกแบบการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุดได้แก่ ด้านการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ นำประสบการณ์ต่างๆ มาใช้ในการเรียนการสอน อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาได้แก่ เลือกใช้สื่อและพัฒนาสื่อในการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับเนื้อหาที่สอนในการสอน อยู่ในระดับมากที่สุด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดได้แก่ สามารถวิเคราะห์หลักสูตรและเป้าหมายของหลักสูตรในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ของท่านได้อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของนักศึกษาวิชาชีพครูโดยใช้โครงงาน

ผลการวิจัย พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของนักศึกษาวิชาชีพครูโดยใช้โครงงาน พบว่า ในภาพรวมความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของนักศึกษาวิชาชีพครูโดยใช้โครงงาน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ครูมีบุคลิกภาพ การแต่งกายและการพูดจาเหมาะสม รองลงมาได้แก่ ครูให้โอกาสนักเรียนซักถามปัญหา และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุดได้แก่ นักเรียนทราบเกณฑ์การประเมินผลล่วงหน้า ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับความสำคัญของปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครูภาพรวมอยู่ในระดับ “มาก” โดยนักศึกษาให้ความสำคัญปัจจัยด้านคุณลักษณะความเป็นครู ปัจจัยด้านเจตคติต่อวิชาชีพครูและปัจจัยด้านขวัญและกำลังใจในการทำงานตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า คุณลักษณะความเป็นครูจัดว่าเป็นสิ่งแรกที่จะพึงบังเกิดมีกับนักศึกษาที่ประสงค์จะประกอบวิชาชีพครู เช่น บุคลิกภาพ การวางตัว การพูดจา มีมนุษยสัมพันธ์และเป็นแบบอย่างที่ดี มีจิตสาธารณะ เสียสละ อุทิศตน มีคุณธรรมจริยธรรม มีความรัก ความศรัทธาและมีจิตสำนึกในความเป็นครู มีความสุขและภาคภูมิใจในวิชาชีพครู มีความรู้ความสามารถและตั้งใจในการถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียน เป็นต้น ซึ่งเป็นไปตามนโยบายการผลิตและพัฒนาครูของกระทรวงศึกษาธิการ (2556) ที่เน้นให้ครูมีความรู้และคุณธรรมเป็นสำคัญ และข้อบังคับคุรุสภา (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2562 (2562) ที่กำหนดมาตรฐาน

วิชาชีพของครูให้ประกอบด้วย มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ มาตรฐานการปฏิบัติงาน และมาตรฐานการปฏิบัติตน และสอดคล้องกับกาญจนา คุณารักษ์ (2561) กล่าวว่า ครูมืออาชีพควรมีทักษะการถ่ายทอดที่ดี มีความกระตือรือร้น เป็นแบบอย่างที่ดี พฤติกรรมดี มีความคิดสร้างสรรค์ และจากงานวิจัยของพรรณวดี ขำจริง และกัญญ์รัชการย์ นิลวรรณ (2560) พบว่า คุณลักษณะของนักศึกษาวิชาชีพครูมีองค์ประกอบอยู่ด้วยกัน 4 ข้อ นั่นคือ ความรู้ จรรยาบรรณ ทักษะ และอัตลักษณ์ และสอดคล้องกับการศึกษาของสุรางค์ ธรรมโวหาร (2563) พบว่า คุณลักษณะความเป็นครูของนักศึกษาครูมี 3 ด้านคือ ครูเก่ง ครูดี และมีทักษะวิชาชีพ

2. ทักษะการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักศึกษาวิชาชีพครูโดยใช้โครงงานภาพรวมอยู่ในระดับ “มาก” ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า นักศึกษาวิชาชีพครูใช้โครงงานเป็นกระบวนการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับเนื้อหาตามหลักสูตร นอกจากนี้ยังใช้เทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์ในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างมีระบบ และเลือกใช้วิธีการสอนที่เหมาะสมกับความสามารถและความถนัดของผู้เรียน สอดคล้องกับอุมาพร ยุวชิต และ กษิดิษ วัชรพรรณ (2565) ระบุว่า การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นกระบวนการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีการลำดับขั้นตอนในการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ เช่น การวางแผน การสืบค้น การสังเคราะห์ความรู้ และร่วมกันนำเสนอ และยังได้ศึกษาวิจัย พบว่า พัฒนาการด้านทักษะการถ่ายทอดความรู้และการบูรณาการทักษะการใช้ภาษาอังกฤษกับความรู้ทางภาษาศาสตร์หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญ และจากงานวิจัยของภาวิณี เดชเทศ (2559) พบว่า ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ด้วยโครงงานภาษาอังกฤษของนักศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับดี จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 74.41 จากจำนวนเต็ม 43 คน และจากงานวิจัยของฐิตินันท์ พูลศิลป์ (2563) พบว่า การเรียนการสอนแบบโครงงานเน้นผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านการสร้างประสบการณ์และทักษะในการใช้ภาษาอังกฤษ ผ่านขั้นตอนการจัดทำโครงงานและนำเสนอผล จะช่วยฝึกทักษะในการใช้ภาษาอังกฤษและเสริมความมั่นใจในการสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษ นอกจากนี้พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และคณะ (2557) กล่าวว่า การเรียนรู้แบบโครงการส่งผลให้ผู้เรียนพัฒนาพหุปัญญา สมอง สมรรถนะทางการคิดและความเข้าใจที่คงทน เกิดการเรียนรู้เชิงรุก และใช้ทักษะที่ได้ในชีวิตจริงได้

3. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของนักศึกษาวิชาชีพครูโดยใช้โครงงาน ภาพรวมอยู่ในระดับ “มาก” ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือครูมีบุคลิกภาพ การแต่งกายและการพูดจาเหมาะสม รองลงมาคือครูให้โอกาสนักเรียนซักถามปัญหา และนักเรียนทราบเกณฑ์การประเมินผลล่วงหน้าตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกัญญารัตน์ เอี่ยมวันทอง (2566) พบว่า เจตคติของผู้เรียนที่มีการเรียนการสอนภาษาอังกฤษโดยใช้โครงงานอยู่ในระดับมาก และจากงานวิจัยของอาภาพรรษ์ เรืองกุล (2561) พบว่า นักศึกษามีทัศนคติที่ดีต่อการใช้การเรียนรู้แบบโครงงาน และจากงานวิจัยของอุมาพร ยุวชิต และกษิดิษ วัชรพรรณ (2565) พบว่า ภาพรวมความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานอยู่ในระดับมาก

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการวิจัยทำให้เกิดองค์ความรู้ ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาการเรียนรู้โดยใช้โครงงานที่มีผลต่อทักษะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครูใน 5 ขั้นตอน ดังภาพที่ 2

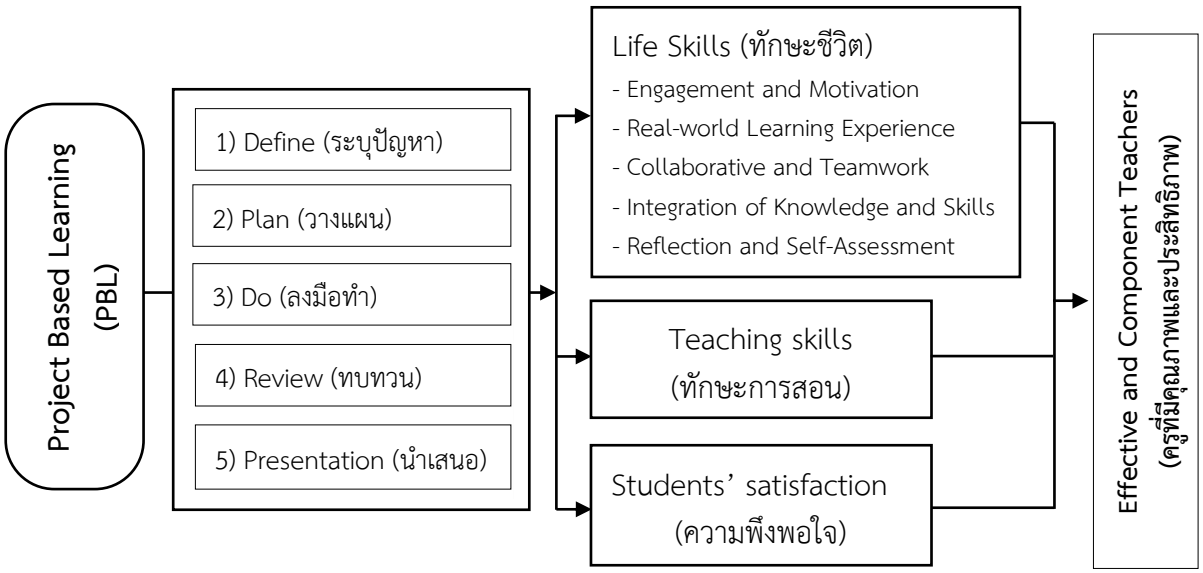

ภาพที่ 2 กระบวนการการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงาน

จากภาพที่ 2 แสดงถึงกระบวนการการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานสามารถอธิบายโดยสังเขปดังนี้

1. Define คือ การระบุปัญหา ขอบข่ายและประเด็นที่จะทำโครงงานเป็นขั้นตอนสำคัญในการวางแผนโครงงาน โดยในขั้นนี้ผู้เรียนจะช่วยสร้างความเข้าใจระหว่างสมาชิกในกลุ่มร่วมกับครูเกี่ยวกับประเด็นปัญหาที่เป็นความท้าทาย เพื่อให้เกิดการเรียนรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่ง สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถกำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้ในการทำโครงงานได้อย่างชัดเจน

2. Plan คือ การวางแผนการทำโครงงาน โดยครูจะต้องวางแผน ให้คำแนะนำและอำนวยความสะดวกในการทำโครงงานของผู้เรียน โดยเตรียมคำถามเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดถึงประเด็นสำคัญบางประเด็นที่อาจมองข้าม และผู้เรียนที่อยู่ในกลุ่มต้องร่วมกันประชุมวางแผน แบ่งหน้าที่รับผิดชอบ ปรึกษาแลกเปลี่ยนข้อค้นพบและวิธีการภายในกลุ่ม หากวางแผนได้ดีจะทำให้การทำงานในขั้นตอนต่อไปมีความราบรื่นและรวดเร็วมากยิ่งขึ้น

3. Do คือ การลงมือทำ การทำโครงงานเป็นการเรียนรู้ทักษะในการแก้ปัญหาร่วมกันเป็นกลุ่ม จัดการความขัดแย้ง ทำงานภายใต้ทรัพยากรจำกัด ค้นหาความรู้เพิ่มเติม ทำงานในสภาพที่แตกต่างและหลากหลาย ทำงานในสภาพกดดัน บันทึกผลงาน วิเคราะห์ผล และแลกเปลี่ยนข้อวิเคราะห์กับเพื่อนร่วมทีม เป็นต้น โดยครูจะสังเกตและอำนวยความสะดวกให้เป็นหลัก

4. Review คือ การทบทวนการเรียนรู้ว่าโครงงานได้ผลตามความมุ่งหมายหรือไม่ รวมถึงตรวจสอบว่างานหรือกิจกรรมแต่ละขั้นตอนได้ให้บทเรียนอะไรบ้าง ทั้งขั้นตอนที่เป็นความสำเร็จและความล้มเหลว เพื่อนำมาทำความเข้าใจและกำหนดวิธีทำงานใหม่ที่ถูกต้องเหมาะสม โดยการร่วมกันมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งขั้นตอนนี้เป็นการเรียนรู้แบบทบทวน ไตร่ตรอง (reflection) หรือ เรียกว่า AAR (After Action Review)

5. Presentation คือ การนำเสนอ ผู้เรียนนำเสนอโครงงานต่อชั้นเรียน โดยเป็นการนำเสนอชิ้นงานที่ได้ผลมาจากขั้นตอนการทบทวน และสรุปเนื้อหาเป็นองค์ความรู้หรือเป็นชิ้นงานนวัตกรรม จากนั้นนำเสนอหรือแลกเปลี่ยนกับเพื่อนในชั้นเรียนในรูปแบบต่าง ๆ ที่น่าสนใจ

สรุป

จากผลการวิจัยสามารถสรุปได้ว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการได้รับการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครูคือการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมใจผ่านการทำโครงงานซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนได้ลงมือแบบปฏิบัติจริง โดยมีการร่วมกันออกแบบ วางแผนกิจกรรมที่ได้รับมอบหมายอย่างกระตือรือร้น เรียนรู้จักการฟังความคิดเห็นของผู้อื่น จนก่อให้เกิดการได้รับการพัฒนาทางพหุปัญญาทำให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจกับผลงานของตนและได้รับการพัฒนาด้านทักษะการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครูคือปัจจัยด้านคุณลักษณะความเป็นครู ด้านเจตคติต่อวิชาชีพครู และด้านขวัญและกำลังใจในการทำงาน

ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการการจัดให้มีกิจกรรมที่มีการส่งเสริมการมีมนุษยสัมพันธ์ การเป็นแบบอย่างที่ดีของครูที่มีต่อศิษย์ การมีจิตสาธารณะ การเสียสละ อุการทิศตน การมีคุณธรรมจริยธรรม มีความรัก ความศรัทธาต่อวิชาชีพครูเพื่อส่งเสริมการมีจิตสำนึกในความเป็นครูเพื่อส่งเสริมให้การจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ทักษะการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักศึกษาวิชาชีพครูโดยใช้โครงงานภาพรวมอยู่ในระดับ “มาก”

ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ การจัดการเรียนรู้ที่มีการบูรณาการรูปแบบการสอนโดยใช้โครงงานเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้และทักษะอื่นที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบและสร้างโอกาสให้ผู้เรียนร่วมกันทำกิจกรรมผ่านการลงมือปฏิบัติจริง

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของนักศึกษาวิชาชีพครูโดยใช้โครงงาน ภาพรวมอยู่ในระดับ “มาก”

ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้ 1) จัดกิจกรรมที่เน้นการเรียนรู้ร่วมกันหรือร่วมมือ (Collaborative Learning) และ 2) จัดกิจกรรมที่มีการบูรณาการความรู้หรือเนื้อหาสาระกับกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะการเรียนรู้และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ค้นพบปัจจัยที่มีผลต่อทักษะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครูที่สำคัญคือการทำงานร่วมกันผ่านโครงงานซึ่งสามารถประยุกต์ใช้กับรายวิชาต่างๆ ได้ โดยควรให้ความสำคัญกับกระบวนการในการดำเนินโครงงานที่ส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำการศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาทักษะด้านการจัดการเรียนรู้สู่ครูมืออาชีพของนักศึกษาวิชาชีพครู เนื่องจากในภาพรวมพบว่าค่าเฉลี่ยของทักษะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษายังออกมาต่ำซึ่งอยู่ในระดับที่ไม่พึงพอใจนัก จึงควรทำวิจัยเพื่อต่อยอดจากงานวิจัยเรื่องนี้

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2556). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2553*. กรุงเทพฯ : คุรุสภาลาดพร้าว.
กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). *คู่มือการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ.* กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

กัญญารัตน์ เอี่ยมวันทอง. (2566). การพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน การสื่อสารภาษาอังกฤษในรูปแบบโครงงานของนักศึกษาระดับปริญญาตรี. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 14*(1), 16-29.

กาญจนา คุณารักษ์. (2561). สู่ความเป็นครูมืออาชีพ. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี, 7*(2), 1-7.

ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562. (2562). *ราชกิจจานุเบกษา.* เล่ม 136 ตอนพิเศษ 68 ง หน้า 18-20 (20 มีนาคม 2562).

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร. (2562). *หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ (4 ปี) (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2562).* กำแพงเพชร: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.

ฐิตินันท์ พูลศิลป์. (2563). การบูรณาการกระบวนการสอนแบบโครงงานเพื่อพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาสาขาวิชาพลศึกษา สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตยะลา. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี, 31*(2), 95-109.

นราวิชญ์ ศรีเปารยะ, และ พงศ์ประเสริฐ หกสุวรรณ. (2561). การพัฒนาระบบการสอนโดยใช้โครงงานเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศการศึกษาสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม,13* (ฉบับที่ 1), 247-262.

นารีรัตน์ รักวิจิตรกุล. (2560). การพัฒนาวิชาชีพครู. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 11*(1), 21-33.

พรรณวดี ขำจริง และกัญญ์รัชการย์ นิลวรรณ. (2560). องค์ประกอบของคุณลักษณะนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคใต้.*วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต, 13*(2), 127-149.

พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และ พรทิพย์ แข็งขัน. (2551). *สมรรถนะครูและแนวทางการพัฒนาครูในสังกัดที่เปลี่ยนแปลง*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.

พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และคณะ. (2557). *การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

ภาวิณี เดชเทศ. (2559). การพัฒนาการจัดการเรียนรู้รายวิชาการออกแบบการสอนภาษาอังกฤษของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษชั้นปีที่ 2 ในการส่งเสริมสมรรถนะในศตวรรษที่ 21 ด้านทักษะการสื่อสารผ่านภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยใช้โครงงานภาษาอังกฤษ. *วารสารครุพิบูล, 3*(2), 97-108.

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2561). *การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.* กรุงเทพฯ: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2556). *แนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยโครงงาน.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). *แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (6) การจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน*. กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

วัชรา เล่าเรียนดี และคณะ. (2560). *กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อพัฒนาการคิดและยกระดับคุณภาพการศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21*. นครปฐม : บ.เพชรเกษมพริ้นติ้ง กรุ๊ป.

วิไลวรรณ วงศ์จินดา และธีรชาติ นุสโส. (2564). การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐานวิชานวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ. *นาคบุตรปริทรรศ์, ปีที่ 13*(ฉบับที่ 2), 1-8.

สิทธิพล อาจอินทร์ และธีรชัย เนตรถนอมศักดิ์. (2554). การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐานในรายวิชาการพัฒนาหลักสูตรสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีหลักสูตร 5 ปี. *วารสารวิจัย มข, 1* (1), 1-16.

อาภาพรรษ์ เรืองกุล. (2561). การศึกษาทัศนคติของนักศึกษาไทยระดับปริญญาตรีที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศที่มีต่อการใช้การเรียนรู้แบบโครงงานในการสอนทักษะการพูด. *วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 9*(1), 65-73.

อุมาพร ยุวชิต และกษิดิษ วัชรพรรณ. (2565). การจัดการเรียนรู้ในรายวิชารูปแบบและการใช้ภาษาอังกฤษสมัยใหม่โดยใช้โครงงานเพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร 13*(1), 68-86.

อุไร จักษ์ตรีมงคล. (2557). *การพัฒนาแบบวัดความสามารถทางวิชาชีพครูของกลุ่มวิชาชีพครู (รายงานการวิจัย)*. กรุงเทพฯ: สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน).

Bell, S. (2010). Project-Based Learning for the 21st Century: Skills for the Future. *The Clearing House, 83*, 39-43.

Chun-Ming, H., Gwo-Jen, H., & Iwen, H. (2016. A Project-based Digital Storytelling Approach for Improving Students' Learning Motivation, Problem-Solving Competence and Learning Achievement. *Journal of Educational Technology & Society, 15*(4), 368-379.

Dewey, J. (1926). *Democracy and Education*. Boston: Houghton Mifflin.

Fried-Booth, D. (2002). *Project Work*. Great Britain: Oxford University Press.

Katz, Lilian G., & Chard, Sylvia. (2002). *Engaging Children's Minds the Project Approach*. USA: Ablex Publishing Corporation.

Kirschner, P. A., & van Merriënboer, J. G. (2013). Do Learners Really Know Best? Urban Legends in Education. *Educational Psychologist, 48*(3), 169-183.

Ormrod, J. E. (2011). *Essentials Of Educational Psychology: Big Ideas to Guide Effective Teaching*. New Jersey: Pearson.

Ulrich, C. (2016). John Dewey and the project-based Learning: landmarks for nowadays Romanian education. *Journal of Educational Sciences and Psychology, VI*(LXVIII), 54-60.